

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННШБ ЗУНУ
Надія КУЛЬЧИЦЬКА
30 08 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-
педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
30 08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «Підприємництво»
ступінь вищої освіти -бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок
освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа та
страхування»

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції, год.	Практ. зан. год.	ІРС, год.	Тренінг, год.	СРС, год.	Разом, год.	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	1	32	14	3	6	35	90	1	
Заочна	1	1	8	4	-	-	78	90	2	

30.08.2024
[Signature]

Чортків – ЗУНУ
2024

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 11 від 26.06.2024 р.).

Робочу програму склала к.е.н., доцент Оксана ЧИЖИШИН

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 28.08.2024 р.)

Завідувач кафедри Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (протокол № 1 від 30.08.24 р.)

Керівник групи
забезпечення спеціальності
КИРИЛЕНКО

 Ольга

Гарант ОПП

 Юлія БУГЕЛЬ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Підприємництво»

1.Опис навчальної дисципліни «Підприємництво»

Дисципліна – «Підприємництво»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 3	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни нормативна дисципліна з циклу професійної підготовки Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність - 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	Рік підготовки: денна – 1 заочна – 1,2 Семестр: денна – 1 заочна - 1
Кількість змістовних модулів – 2	Освітня програма – Фінанси, банківська справа та страхування	Лекції: денна – 32 год. заочна – 8 год. Практичні заняття: денна – 14 год. заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – 120 год.	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: денна – 35 год. заочна - 78 год. Тренінг - 6 год Індивідуальна робота денна – 3 год.
Тижневих годин – 8, аудиторних – 3 .		Вид підсумкового контролю - залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета викладання дисципліни “Підприємництво” полягає у формуванні у студентів системи теоретичних і практичних знань з питань сутності та філософії підприємництва, розуміння логіки та схем підприємницької діяльності, типології підприємництва, дослідження середовища підприємницької діяльності, технології створення власної справи, ролі партнерських зв’язків і взаємодій та їх визначального впливу на розвиток суб’єктів підприємницької діяльності, оцінки та аналізу результативності підприємницької діяльності.

Дисципліна “Підприємництво” є такою, що опирається на навчальний матеріал суміжних курсів теоретично-прикладного характеру, об’єднує цей матеріал в єдиний комплекс економічних знань. Студенти в процесі вивчення дисципліни з’ясовують для себе роль підприємництва у функціонуванні національної економіки.

Вивчення курсу “Підприємництво” передбачає наявність систематизованих та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін, цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- соціально-економічну роль і значення підприємництва в структурі ринкової економіки;
- теоретичні засади щодо типології підприємництва його об’єктів та суб’єктів;
- інституційні засади створення та розвитку підприємницької діяльності незалежно від форм власності;
- форми і методи конкурентної боротьби та конкурентної співпраці;
- структуру та зміст розділів бізнес-плану;
- організаційно-правові форми здійснення та процедури реєстрації підприємства;
- принципи екологізації підприємницької діяльності та побудови її на засадах циклової економіки;
- шляхи та напрями підвищення ефективності діяльності суб’єкта підприємництва;
- принципи соціальної відповідальності підприємництва.

Студент повинен вміти:

- обґрунтовувати вибір організаційно-правової форми здійснення бізнес-ідеї;
- здійснювати оцінку інвестиційної привабливості бізнес-ідеї;
- організовувати підприємницьку діяльність на принципах екологічної безпеки і соціальної відповідальності;
- розробляти і презентувати бізнес-план підприємницького проекту;
- застосовувати методи оцінки і аналізу результативності підприємницької діяльності;

– налагоджувати ефективні ділові комунікації.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК-03- Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінансидомогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

Теоретичною і методичною базою вивчення підприємництва є українська мова за професійним спрямуванням, філософія, мікроекономіка, макроекономіка.

2.5. Програмні результати навчання:

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ПІДПРИЄМНИЦТВО»

Змістовий модуль 1. Соціально-економічна природа підприємництва

Тема 1. ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ознаки підприємництва: самостійна діяльність; ініціативна та творча діяльність; систематична діяльність; діяльність, яка здійснюється на власний ризик; досягнення економічних та/або соціальних результатів.

Головна мета підприємництва (стимулювання і задоволення попиту суспільства на конкретні потреби його членів. Класифікація цілей підприємництва: за масштабом охоплення; за характером діяльності; за спрямованістю дій.

Об'єкти підприємницької діяльності: майно, товари (послуги), гроші і цінні папери, інформація та результати інтелектуальної діяльності.

Базові принципи підприємницької діяльності: вільний вибір видів підприємницької діяльності; самостійне формування підприємцем програми своєї діяльності, переліку постачальників і споживачів своєї продукції, джерел залучення ресурсів тощо; самостійне встановлення цін на продукцію (товари, послуги); вільний найм підприємцем працівників; комерційний розрахунок та власний комерційний ризик; вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом.

Функції підприємницької діяльності: інноваційна (творча), соціальна, екологічна, ресурсна, стимулююча, організаційна.

Література: 1, 2, 5, 14, 17, 19, 25, 31

2. ОСНОВНІ ВИДИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Виробниче підприємництво. Правове регулювання підприємництва за видами діяльності : Господарський кодекс, Податковий кодекс, Цивільний кодекс, ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» : від 15.05.2003 № 755-IV.; ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV; ЗУ «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-ЗУ «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»; ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI.

Види виробничого підприємництва за спрямуванням: традиційне, інноваційне, частково інноваційне.

Види виробничого підприємництва за характером: основне, допоміжне.

Торговельне (комерційне) підприємництво. Види торговельного (комерційного) підприємництва залежно від ринку, в межах якого здійснюється товарний обіг: зовнішня торгівля; внутрішня торгівля.

Види торговельного (комерційного) підприємництва залежно від ланок проходження товару: гуртова торгівля, роздрібна торгівля.

Торговельно-посередницька діяльність. Види торгових посередників залежно від виду посередницьких операцій: дилери, дистрибутори, коміснери, консигнатори, агенти, брокери.

Види торгових посередників залежно від місця у каналі розподілу товарів: гуртові торговці, роздрібні торговці.

Біржове підприємництво. Види бірж за профілем діяльності: товарні, фондові, валютні біржі, біржа праці. Характерні ознаки бірж. Основні функції товарних бірж: надання посередницьких послуг з укладання торгових угод; упорядкування оптової торгівлі, регулювання торгових операцій і вирішення торгових суперечок; збір і публікація інформації про ціни, стан виробництва й інші фактори, що впливають на ціни.

Види товарних бірж: за характером асортименту; за ступенем відкритості; за типом біржових угод.

Підприємництво у сфері послуг. Послуга як діяльність з надання матеріального чи нематеріального блага іншій особі, що здійснюється для задоволення її особистих потреб. Основні види послуг за призначенням: виробничі, розподільчі, споживчі, суспільні.

Література: 1, 2, 3, 5, 8, 12, 14, 17- 22, 25, 27, 28

Тема 3. ВИДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Суб'єкти підприємницької діяльності: фізичні особи, юридичні особи.

Види підприємств за метою й характером діяльності: комерційні, некомерційні.

Нормативно-правові аспекти виникнення та регулювання діяльності підприємств різних видів організації підприємництва. Господарський кодекс, Податковий кодекс, ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» : від 15.05.2003 № 755-IV.; ЗУ «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 06.09.2005 № 2806-IV; ЗУ «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160; ЗУ «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»; ЗУ «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI.

Види підприємств за способом створення (заснування) та формування статутного капіталу: унітарні підприємства, корпоративні підприємства. Базові ознаки: кількість засновників, власник майна, розподіл доходів.

Види підприємств за формами власності майна: приватні підприємства, колективні підприємства, комунальні підприємства, державні підприємства, у т. ч. казенні підприємства, змішані підприємства.

Види підприємств за національною належністю капіталу: національні підприємства, закордонні підприємства, змішані підприємства, у т. ч. спільні підприємства.

Види підприємств за технологічною цілісністю і ступенем підпорядкування: головні (материнські) підприємства, дочірні підприємства, асоційовані підприємства, філії підприємства.

Види підприємств за розмірами: великі підприємства, середні підприємства, малі підприємства, мікропідприємства. Базові ознаки: чисельність персоналу, розмір річного доходу, балансова вартість активів.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 9, 14, 16, 17- 22, 29

Тема 4. ОСНОВНІ ФОРМИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Обґрунтування і вибір ідеї підприємницької діяльності. Підприємницька ідея як знання про доцільність і можливість займатися певним видом підприємницької діяльності з чітким розумінням мети і шляхів її досягнення.

Вибір сфери діяльності: виробництво, торгівля, послуги.

Вибір форми організації підприємництва: одноосібне володіння, партнерство (товариство).

Способи створення бізнесу: створення нового підприємства;

Придбання функціонуючого бізнесу; заснування на основі франчайзингу. Переваги та недоліки.

Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» : від 15.05.2003 № 755-IV.; Основні етапи реєстрації юридичних осіб: рішення про створення підприємства та планування його діяльності; збори засновників, вибір організаційно-правової форми господарювання; розробка та нотаріальне засвідчення установчих документів; державна реєстрація підприємства. Статутний капітал: поняття та складові.

Основні етапи реєстрації фізичних осіб-підприємців (ФОП): вибір виду діяльності і системи оподаткування; подання заяви про державну реєстрацію; заяви про обрання системи оподаткування (спрощеної або загальної); отримання виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» : від 15.05.2003 № 755-IV.

Література: 2, 5, 7, 11, 12, 13, 14, 17-22, 24, 25, 26, 31

Тема 5. ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бізнес-планування. Функції та принципи бізнес-планування. Джерела інформації для розробки бізнес-плану.

Розроблення бізнес-плану. Призначення бізнес-плану: обґрунтування створення нового бізнесу чи напряму діяльності; залучення коштів; залучення інвесторів, партнерів; планування і подальший контроль реалізації.

Розділи бізнес-плану: резюме; аналіз галузі та компанії; характеристика продукції (послуг); аналіз ринку; план маркетингу; план виробництва; організаційний план; фінансовий план; аналіз ризиків.

Етапи розроблення бізнес-плану: визначення цілей та головної мети складання бізнес-плану; визначення цільових користувачів бізнес-плану, визначення структури бізнес-плану; збір даних для кожного розділу бізнес-плану; складання бізнес-плану; експертиза і доопрацювання бізнес-плану; презентація бізнес-плану.

Склад основних розділів бізнес-плану.

Основні показники ефективності проекту: чиста приведена вартість (NPV), індекс прибутковості (PI), період окупності (PBP).

Точка беззбитковості (BEP) як обсяг або рівень операцій, при якому сукупний дохід дорівнює сукупним витратам. Формула розрахунку точки беззбитковості у натуральному вираженні.

Література: 1, 4, 7, 11, 12, 14, 15, 22, 29, 31

**Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення
та ефективність підприємницької діяльності**

**Тема 6. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Матеріальні ресурси як засоби та предмети праці, що використовуються у підприємницькій діяльності. Види матеріальних ресурсів. Основні засоби, їх види за функціональним призначенням. Матеріально-сировинні ресурси та їх склад.

Нематеріальні ресурси як частина ресурсів підприємства, у яких відсутня матеріальна основа отримання доходу та невизначений розмір майбутнього прибутку від їх використання.

Основні види нематеріальних ресурсів: об'єкти промислової власності – винаходи, промислові зразки, корисні моделі, знаки для товарів і послуг; об'єкти авторського та суміжних прав – комп'ютерні програми, бази даних, твори у галузі науки, літератури та мистецтва; нетрадиційні об'єкти нематеріальних ресурсів – ноу-хау, комерційна таємниця, гудвіл.

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 26, 28, 31

Тема 7. ТРУДОВІ РЕСУРСИ

Трудові ресурси. Категорії персоналу: керівники, фахівці, службовці, робітники. Штатний розпис підприємства.

Форми оплати праці у підприємстві (погодинна і відрядна) та їх системи. Основні системи погодинної форми оплати праці: пряма погодинна, погодинно-преміальна.

Основні системи відрядної форми оплати праці: пряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, колективна, акордна.

Мотивація та стимулювання персоналу підприємств.

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 26, 28, 31

**Тема 8. ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ
ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ВИДИ**

Фінансові ресурси як грошові доходи та надходження, що знаходяться у розпорядженні підприємства і призначені для виконання певних фінансових зобов'язань та здійснення підприємницької діяльності.

Види фінансових ресурсів:

Власні фінансові ресурси. Джерела (статутний капітал, прибуток, амортизаційний фонд).

Залучені фінансові ресурси. Джерела (авансовані замовником кошти, борги з оплати праці, борги до бюджетів різних рівнів, резервні кошти).

Позикові ресурси. Джерела (банківські кредити, товарні кредити).

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 26, 28, 30

Тема 9. ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Загальне поняття інвестицій. Інвестиційні ресурси підприємства, їх види і класифікація. Види інвестицій за об'єктом інвестування: реальні та фінансові.

Основні види реальних інвестицій. Реальні інвестиції як капіталовкладення у підприємницьку діяльність з метою відтворення реальних активів підприємства.

Основні види реальних інвестицій

Основні види фінансових інвестицій. Фінансові інвестиції як капіталовкладення у придбання цінних паперів та інших фінансових активів з метою одержання доходів.

Основні види фінансових інвестицій (акції, облігації, інші цінні папери).

Основні види інвестицій за формою власності капіталу: державні, приватні.

Державні інвестиції як державні капітальні вкладення та/або кредити (позики) для здійснення підприємницької діяльності.

Приватні інвестиції як заощадження населення або приватних підприємств, які направляються в інвестиційні об'єкти.

Джерела фінансування інвестицій. Поняття, види і стадії інвестиційних проєктів.

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 23, 26, 28, 29,31

Тема 10. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Результати підприємницької діяльності. Економічна сутність і розрахунок показників: доходу від реалізації продукції (товарів, послуг), витрат, прибутку, собівартості продукції (послуг).

Показники ефективності використання матеріальних ресурсів. Економічна сутність і розрахунок показників: віддача основних засобів, фондомісткість основних засобів.

Показники ефективності використання трудових ресурсів. Економічна сутність і розрахунок показників продуктивності праці (виробіток, працемісткість).

Рентабельність. Економічна сутність і розрахунок показників рентабельності: капіталу, виробництва, продукції, продажів.

Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Зниження витрат, оптимізація процесів, підвищення рівня організації та управління виробництвом, підвищення техніко-технологічного рівня, впровадження інноваційних технологій.

Література: 1, 2, 9, 12, 14, 15, 19, 24, 26, 29, 30, 31

Тема 11. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА ДІЛОВА ЕТИКА

Соціальна відповідальність бізнесу як добровільна ініціатива підприємства (підприємця) щодо відповідальності за вплив його рішень і діяльності на суспільство і довкілля через прозору та етичну поведінку, яка сприяє сталому розвитку, здоров'ю і добробуту суспільства.

Основні вимоги до соціальної відповідальності бізнесу: врахування очікувань зацікавлених сторін; відповідність чинному законодавству і узгодженість з міжнародними нормами поведінки; інтегрованість у діяльність підприємства.

Складові соціальної відповідальності: економічна (відповідальність за економічні результати діяльності); екологічна (відповідальність за вплив на стан довкілля); соціальна (відповідальність за вирішення соціальних проблем).

Ділова етика підприємця як система норм і правил моральної поведінки в діловому середовищі. Характерні ознаки ділової етики підприємця: вміння спілкуватися, повага чужої думки, стримування емоцій, визнання власної неправоти.

Література: 1, 3, 6, 10,11, 14, 15, 21, 24, 25, 31

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Підприємництво» денна форма навчання

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Індивід робота	Тренінг	Контр. заходи
Змістовий модуль 1 Соціально-економічна природа підприємництва						
1. Основи підприємництва	2	2	3	2	2	Усне опитування, тестові та практичні завдання, дискусійні обговорення доповіді презентації
2. Основні види та нормативно-правове регулювання підприємництва	4		4			
3. Види організації підприємницької діяльності та її цивільно-правове регулювання	4	2	3			
4. Основні форми та нормативна база організації підприємницької	2		3			
5. Планування підприємницької діяльності	4	2	4			
Змістовий модуль 2 Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності						
6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	4	2	3	1	4	Усне опитування, тестові та практичні завдання, дискусійні обговорення, презентації
7. Трудові ресурси	2	2	3			
8. Формування фінансових ресурсів підприємства та їх види	2		3			
9. Інвестиційні ресурси підприємництва	2	2	3			
10. Ефективність підприємницької діяльності	4	2	3			
11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика	2		3			
ВСЬОГО:	32	14	35	3	6	залік

**4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Підприємництво»
заочна форма навчання**

	Кількість годин			Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	
Змістовий модуль 1 Соціально-економічна природа підприємництва				
1. Основи підприємництва	3	2	7	Усне опитування, тести
2. Основні види та нормативно-правове регулювання підприємництва			7	
3. Види організації підприємницької діяльності та її цивільно-правове регулювання			7	
4. Основні форми та нормативна база організації підприємницької діяльності			7	
5. Планування підприємницької діяльності			7	
Змістовий модуль 2 Ресурсне забезпечення та ефективність підприємницької діяльності:				
6. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	5	2	7	Усне опитування, тести
7. Трудові ресурси			7	
8. Формування фінансових ресурсів підприємства та їх види			8	
9. Інвестиційні ресурси підприємництва			7	
10. Ефективність підприємницької діяльності			7	
11. Соціальна відповідальність бізнесу та ділова етика			7	
ВСЬОГО:	8	4	78	залік

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1 (2 год)

Тема 1: ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Мета: опанувати поняття підприємництва, його суть та генезу розвитку в історичному і термінологічному аспектах.

Питання для обговорення:

1. Поняття підприємництва і підприємницької діяльності.
2. Сутність підприємництва, його роль та функції.
3. Підприємництво як явище і як процес.
4. Об'єкти підприємницької діяльності.

Дослідити ознаки підприємництва.

Література: 1, 2, 5, 14, 17-22, 25, 36

Тема 2: ВИДИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Мета: опанувати види підприємницьких структур за їх спрямуванням.

Питання для обговорення:

1. Виробниче підприємництво та його види.
2. Види торговельного підприємництва.
3. Торгові посередники та їх види.
4. Біржове підприємництво. Види товарних бірж.
5. Підприємництво у сфері послуг.
6. Основні види послуг за призначенням.

Порівняльний аналіз підприємницьких структур

Література: 1, 2, 3, 5, 8, 12, 14, 17-22, 25, 27, 28

Практичне заняття № 2 (2 год)

Тема 3: ВИДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Мета: засвоїти основні форми організації підприємницької діяльності за соціально-правовим спрямуванням.

Питання для обговорення:

1. Суб'єкти і учасники підприємницької діяльності.
2. Класифікація підприємництва. Типи і види підприємництва.
3. Види підприємств за метою й характером діяльності.
4. Види підприємств за способом створення.
5. Види підприємств за формами власності майна.
6. Види підприємств за національною належністю капіталу.
7. Види підприємств за технологічною цілісністю і ступенем підпорядкування
8. Види підприємств за розмірами.

Порівняння основних форм організації підприємницької діяльності за соціально-правовим спрямуванням

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 9, 14, 16, 17-22, 29

Тема 4: ОСНОВНІ ФОРМИ ТА НОРМАТИВНА БАЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: засвоїти особливості обґрунтування і вибору ідеї підприємницької діяльності, способів створення бізнесу, механізму реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Підприємницька ідея, її вибір та обґрунтування.
2. Вибір сфери підприємницької діяльності та форм організації підприємництва.
3. Реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності та її основні етапи.
4. Основні етапи реєстрації фізичних осіб-підприємців.

Моделювання практичних ситуацій, пов'язаних з реєстрацією суб'єктів підприємницької діяльності

Література: 2, 5, 7, 11, 12, 13, 14, 17, 24, 25, 26, 31

Практичне заняття № 3 (2 год)

Тема 5: ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: засвоїти засади планування підприємницької діяльності; знати призначення, основні розділи та етапи розроблення бізнес-плану.

Питання для обговорення:

1. Основи бізнес-планування у підприємстві.
2. Бізнес-план, його структура і зміст основних розділів.
3. Призначення і функції бізнес-плану.
4. Етапи розроблення бізнес-плану.
5. Представлення та презентація бізнес-плану.
6. Точка беззбитковості та її економічний зміст.

Практичні завдання щодо розрахунку основних показників ефективності проекту

Література: 1, 4, 7, 11, 12, 14, 15, 22, 29, 31

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Практичне заняття № 4 (2 год)

Тема 6: РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: розуміти сутність матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, засвоїти їх види та склад.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття, склад та структура матеріальних ресурсів.
2. Поняття основних засобів підприємства. Облік і оцінка основних засобів.
3. Фізичне і моральне старіння основних засобів підприємств.
4. Амортизація основних засобів, її види.

5. Нематеріальні ресурси як частина ресурсів підприємства.
Дослідження особливостей нематеріальних ресурсів підприємств.
Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 26, 28, 31

Практичне заняття № 5 (2 год)

Тема 7: ТРУДОВІ РЕСУРСИ

Мета: зрозуміти суть і роль трудових ресурсів у формуванні людського та інтелектуального капіталу підприємницьких структур. Знати основи оплати праці працівників різних категорії персоналу.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття трудових ресурсів.
2. Персонал підприємницьких структур, його склад та класифікація.
3. Мотивація та оплата праці працівників.
4. Форми і системи оплати праці.
5. Погодинна форма оплати праці та її системи.
6. Відрядна форма оплати праці та її системи.

Порівняльний аналіз форм оплати праці

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 26, 28, 30

Тема 8: ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета: засвоїти сутність, види та роль фінансових ресурсів для здійснення підприємницької діяльності.

Питання для обговорення:

1. Фінансові ресурси як грошові доходи та надходження.
2. Види фінансових ресурсів.
3. Власні фінансові ресурси підприємства та їх джерела.
4. Залучені фінансові ресурси підприємств.

Дослідження ролі позикових ресурсів та їх джерела.

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 26, 28, 31

Практичне заняття № 6 (2 год)

Тема 9: ІНВЕСТИЦІЇ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: зрозуміти суть та необхідність інвестиційної діяльності у розвитку підприємницьких структур.

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття інвестицій.
2. Інвестиційні ресурси підприємництва, їх види і класифікація.
3. Види інвестицій за об'єктом інвестування.
4. Основні види реальних інвестицій.
5. Основні види фінансових інвестицій.
6. Основні види інвестицій за формою власності капіталу.
7. Джерела фінансування інвестицій.

Дослідження види і стадії інвестиційних проектів.

Література: 1, 2, 3, 4, 9, 14, 19, 21, 23, 26, 28, 29, 31

Практичне заняття № 7 (2 год)

Тема 10: ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета: засвоїти принципи і методи оцінки результатів діяльності суб'єкта підприємництва, уміти здійснити діагностику його фінансово-економічного стану.

Питання для обговорення:

1. Принципи і методи оцінки ефективності підприємницької діяльності.
2. Результати підприємницької діяльності.
3. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів.
4. Показники ефективності використання трудових ресурсів.
5. Економічна сутність і розрахунок показників рентабельності.
6. Фінансова діагностика суб'єктів підприємництва та оцінка їх фінансово-економічного стану.

Дослідження шляхів підвищення ефективності підприємницької діяльності.

Література: 1, 2, 9, 12, 14, 15, 19, 24, 26, 29, 30, 31

Тема 11: СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ТА ДІЛОВА ЕТИКА

Мета: засвоїти концепцію соціальної відповідальності бізнесу, розуміти її роль для іміджу суб'єкта підприємницької діяльності; знати основні засади ділової етики.

Питання для обговорення:

1. Концепція соціальної відповідальності.
2. Поняття і види соціальної відповідальності.
3. Основні вимоги до соціальної відповідальності бізнесу.
4. Складові соціальної відповідальності: економічна, екологічна, соціальна.
5. Ділова етика підприємця.

Дослідження ознак ділової етики підприємця.

Література: 1, 3, 6, 10, 11, 14, 15, 21, 24, 25, 31

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Тематика тренінгу

1. *Тема тренінгу:* Ефективне проведення партнерських переговорів у підприємстві на основі ділової гри «Золоті горіхи».
2. *Тема тренінгу:* Соціальна відповідальність бізнесу. Ситуаційна вправа (кейс) «Хліб наш насущний».

Структура, організація і проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у студентському колективі, встановленні правил проведення тренінгового заняття (ділової гри) та умов підбиття підсумків. Ознайомлення студентів з роздатковим матеріалом: сценарієм ділової гри, бланками документів, таблицями і т.п.

3. **Практична частина** реалізується групою чи підгрупами студентів чисельністю у 3-6 осіб шляхом виконання завдань ділової гри чи проблемних питань тренінгового заняття.

4. **Підведення підсумків** відбувається шляхом обговорення результатів виконаних тренінгового завдання групою чи підгрупами студентів. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

5. **Оцінювання** Загальне оцінювання студентів при проведенні тренінгу з навчальної дисципліни «Підприємництво» пропонується з урахуванням певних критеріїв, які згруповані за певними видами робіт, які виконує учасник тренінгу.

До основних видів робіт, які важливо оцінити при проведенні тренінгу, можна віднести:

- процес тренінгу (ПТ);
- результат тренінгу (РТ);
- самостійна робота студентів під час тренінгу (СР ауд.);
- позааудиторна самостійна робота студентів за результатами тренінгу (СР п.а).

Загальна оцінка студентів, що приймали участь у тренінгу (Озаг) може бути отримана на основі розрахунку інтегрального показника, який розраховується за формулою:

$$\text{Озаг} = \text{ПТ} \times 0,2 + \text{РТ} \times 0,3 + \text{СР ауд.} \times 0,2 + \text{СР п.а} \times 0,3 \quad .$$

Максимальна кількість балів, які може отримати студент за тренінг складає 100 балів.

7. Самостійна робота

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Підприємництво» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні навчальної і наукової фахової літератури

Самостійна робота студентів полягає у підготовці презентаційних виступів, що оцінюються за 100-бальною шкалою і визначається як сукупність питомої ваги кожної складової:

- 80% - підготовка презентації;
- 20% - захист презентації.

Обговорюються результати виконання завдань. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика презентацій:

1. Поняття та сутність підприємництва
2. Особливості державного регулювання підприємництва та його правовий аспект.
3. Форми та рівні державного нормативно-правового регулювання підприємництва.
4. Характеристика заходів захисту підприємницької таємниці.
5. Порівняльна характеристика підприємницької та комерційної таємниці
6. Загальне поняття підприємницького успіху.
7. Складові підприємницького успіху.

8. Фактори, що сприяють уникненню невдач.
9. Напрямки інформаційного підприємництва.
10. Основні види зовнішньоекономічної діяльності підприємств.
11. Основні цілі експорту та імпорту.
12. Проблеми здійснення зовнішньоекономічної діяльності українськими підприємствами та шляхи їх вирішення.
13. Особливості створення та функціонування міжнародних спільних підприємств (МСП).
14. Тенденції розвитку МСП в Україні.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Підприємництво” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи;
- реферати;
- студентські презентації, дискусійні та групові завдання;
- оцінювання результатів тренінгу

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни – **Підприємництво** визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Для заліку

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота студента
Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по 1-11 темах	Підсумкова модульна контрольна робота по 1- 11 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (10 тестів по 5 бали за тест) – макс. 50 балів	Загальна оцінка студентів, що приймали участь у тренінгу (Озаг) може бути отримана на основі розрахунку інтегрального показника, який розраховується за формулою: Озаг = ПТ× 0,2 +РТ ×0,3+ СР ауд. × 0,2+ СР п.а× 0,3 Максимальна кількість балів, які може отримати студент за тренінг по складає 100 балів.	Сукупність питомої ваги кожної складової: -80% - підготовка презентації; -20% - захист презентації.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проектор Panasonic PT-FX400. Інтерфейс: підключення. USB-порт · USB C · VGA (D-Sub) · DVI · BNC · HDMI. Зображення: Dynamic, Cinema, Presentation, sRGB, Blackboard. Екран проекційний DA-LITE. Комп'ютери на базі процесора Intel Celeron CPU G540. Монітор TFT 22 enQ GL2250M.	1-11
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows 10 – згідно ліцензії Microsoft IT Academy.	1-11
3	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office. Браузери доступу до Internet: Edge, Chrome, Firefox версії 116.0 і вище.	1-11
4	НМКД на платформі Moodle.	1-11
5	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-11
6	Навчальна платформа «Допомога підприємцям у створенні бізнесу» URL: https://business.diia.gov.ua/home/development ; програма для ведення бухгалтерії та управління «BAS Малий бізнес» URL: https://surl.li/badeaa ; вебпортал ДПСУ URL: https://tax.gov.ua/	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Апопій В.В., Серета С.А., Шутовська Н.О. Основи підприємництва : навч. посібник. Львів : Новий світ-2000, 2021. 324 с.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6#Public>.

3. Гурочкіна В., Будзинська М. Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. № 5. С. 52-64. DOI: 10.33244/2617-5932.5.2020.52-64.
4. Гільбо К. Пасивний заробіток. Як перетворити ідею на гроші за 27 днів / пер. з англ. О. Асташова. 2-е вид. Київ : Наш формат, 2020. 240 с.
5. Економіка і бізнес : підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
6. Економіка підприємництва : підручник / за ред. Л.В. Фролової. Одеса, 2020. 708 с.
7. Карпюк Г.І. Основи підприємництва : навч. посібник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Київ, 2021. 108 с.
8. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2010. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
9. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посібник / І.А. Дмитрієв, І.М. Кирчата, О.М. Шершенюк. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.
10. Косович Б.І. Соціальне підприємництво в Україні: актуальні питання ставлення. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 77-81.
11. Михалюк Н.І. Планування діяльності підприємств : навч. посібник. Львів : Новий світ-2000, 2021. 620 с.
12. Основи економічної грамотності та підприємництва: навч. посібник / Алексєєва С.В., Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф., Сохацька Г.В. Житомир : Полісся, 2021. 248 с.
13. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України URL: <http://www.drs.gov.ua>.
14. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція від 03.09.2024, підстава - [3813-IX](#)) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
15. Портер М. Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів / пер. з англ. Н. Кошманенко. Київ : Наш Формат, 2020. 424 с.
16. Приходько Д.О. Основи біржової діяльності : підручник. Харків : ФОП Бровін О.В., 2021. 280 с.
17. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL:https://zakononline.com.ua/documents/show/231648_563323
18. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України від 06.09.2005 № 2806-IV. URL:https://zakononline.com.ua/documents/show/256736_566901
19. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV URL:<https://ips.ligazakon.net/document/T031160>.
20. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. Про кооперацію : Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
21. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності : Закон України від 19.05.2011 № 3392-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3392-17#Text>

22. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
23. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
24. Руда М.В., Мирка Я.В. Циркулярні бізнес-моделі в Україні. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. Вип. 2. № 1. С. 107-121. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/jun/21886/st12.pdf>.
25. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Чижишин О.І. BSCM-контролінг підприємств: *Електронне наукове фахове видання «Інфраструктура ринку»*. 2020. № 43. С.303-307. URL: <http://www.market-infr.od.ua/43-2020>.
27. Чижишин О.І. Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни „Підприємництво” для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» всіх форм навчання. Чортків : ЗУНУ. 2024. 18с
28. Чижишин О.І. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни „Підприємництво” для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» всіх форм навчання. Чортків : ЗУНУ. 2024. 21с.
29. Чижишин О.І. Стан інституційного забезпечення збутової діяльності аграрних підприємств. *Економічна безпека держави в контексті національних інтересів*: зб. матер. Міжнародної науково-практичної конференції м.Харків, 23 квітня 2021 р. Харків : ХНУВС, 2021. С. 164-166.
30. Чижишин О.І. Структурна оптимізація збутової діяльності агропромислових підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». Випуск 6(50). 2021. С.115-127. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-6-7356>
31. Daly H. Economics for a Full World. URL: <https://www.greattransition.org/publication/economics-for-a-full-world#figure-3>.
32. Entrepreneurship Development and New Enterprise Management. Bachelor of Business Administration. Directorate of Distance Education Guru Jambheshwar University HISAR-125001. 354 p. URL: <https://www.ddegjust.ac.in/studymaterial/bba/bba-301.pdf>.
31. Vashkiv O. Product competitiveness and stages of its evaluation. *Підприємництво та логістика в умовах сучасних викликів* : матеріали I-ої Міжнародної наук.-практ. конференції, м. Тернопіль, 24-25 червня 2020 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. С. 7-11.